

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з наукової роботи

Задорожний З.-М. В.

«24» 09 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни «Правова конфліктологія»
рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий)
галузь знань – 08 Право
спеціальність – 081 Право
освітньо-наукова програма – Право

Тернопіль – ТНЕУ

2019

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Правова конфліктологія»

Дисципліна «Правова конфліктологія»	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 5	галузь знань 08 Право	Статус дисципліни – вибіркова дисципліна Мова навчання - українська
Кількість залікових модулів – 1	спеціальність 081 Право	Рік підготовки: <i>Денна – 1</i> <i>Заочна – 1</i> Семестр: <i>Денна – 2</i> <i>Заочна – 2</i>
Кількість змістових модулів – 2	рівень вищої освіти – третій (освітньо-науковий), ступінь доктора філософії	Аудиторні години - <i>Денна – 30 год.</i> <i>Заочна – 12 год.</i>
Загальна кількість годин – 150		Самостійна робота: <i>Денна – 120</i> <i>Заочна – 138</i>
Тижневих годин – 10, з них аудиторних – 2		Вид підсумкового контролю – залік

2. Мета і завдання дисципліни «Правова конфліктологія».

2.1. Мета вивчення дисципліни «Правова конфліктологія».

Метою вивчення дисципліни «Правова конфліктологія» є формування у здобувачів наукового ступеню доктора філософії у сфері права підвалин сучасного гуманістичного мислення та привернути увагу до колізійних аспектів правової теорії і практики.

Загальноосвітнє значення цієї дисципліни полягає у тому, що курс є частиною професійної підготовки науковців у сфері права та допомагає виробити практичні навички щодо попередження та вирішення правових спорів та конфліктів у різних

сферах суспільного життя, з метою їх використання у професійній діяльності.

2.2. Передумови для вивчення дисципліни «Правова конфліктологія».

Передумовами вивчення дисципліни є сформований світогляд на світ права, а саме: поняття права, його ролі у регулюванні суспільних відносин, його можливостей у вирішенні конфліктних ситуацій, правових спорів та конфліктів. Передумовою для вивчення дисципліни «Правова конфліктологія» є наявність знань, які здобувачі отримують із дисциплін «Філософія науки», «Методологія та організація наукових досліджень», «Педагогіка та психологія вищої школи», «Іноземна мова в наукових дослідженнях», «Методика виконання дисертаційної роботи», «Емпіричні методи та інформаційно-аналітичні технології у наукових пошуках».

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни. Здатність демонструвати знання базових засад, сучасного стану, тенденцій розвитку і наукових досягнень у сфері права. Ставити мету і формулювати завдання, пов'язані з реалізацією професійних функцій, використовувати для їх вирішення методи вивчених дисциплін; проводити комплексні дослідження, включаючи пошук необхідної інформації, експеримент, аналіз та інтерпретацію даних із застосуванням базових і спеціальних знань і сучасних методів для досягнення необхідних результатів; проводити бібліографічну та інформаційно-пошукову роботу з подальшим використанням даних при вирішенні професійних завдань та оформленні наукових робіт, звітів, висновків.

2.4. Результати навчання. У результаті вивчення дисципліни здобувачі повинні уміти: використовувати загальні поняття і категорії правової конфліктології; робити аналіз конфліктної ситуації та пропонувати своє бачення шляхів її розв'язання; знаходити необхідну юридичну та іншу літературу для поповнення своїх знань; правильно застосовувати в юридичній практиці отримані теоретичні знання; ефективно попереджувати та розв'язувати конфлікти, що виникатимуть у правовій сфері; розробляти свою позицію з приводу дискусійних питань даної навчальної дисципліни.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Правова конфліктологія як наука та навчальна дисципліна. Роль і місце правової конфліктології в системі юридичних наук.

Конфліктологія як наука та навчальна дисципліна (соціально-правовий аспект). Теоретико-прикладний характер конфліктології. Розвиток проблем конфлікту в парадигмах соціальної та правової наук.

Методологічні основи конфліктологічної науки та її нової галузі — правової конфліктології, зокрема, ранні та загальнонаукові погляди на конфлікти, філософські, соціологічні та психологічні концепції конфлікту.

Нинішній стан і розвиток загальної та правової конфліктології на пострадянському просторі та в Україні. Зміст предмета правової конфліктології, її функції та основні завдання.

Література: 1, 21, 24, 25, 27, 29, 31, 37, 46, 50.є

Тема 2. Конфлікт як соціальний феномен. Особливості юридичного конфлікту.

Загальна теорія конфлікту. Проблематика конфлікту за М. Вебером. Конфлікт та девіантна поведінка (Е. Дюркгейм). Соціальна напруга в теорії соціальної дії Т. Парсонса. Р. Дарендорф: конфлікт та модернізація суспільства.

Поняття “конфлікт”, “соціальний конфлікт” та “юридичний конфлікт”. Предмет та об’єкт конфлікту. Витоки, причини та рушійні сили конфлікту. Основні параметри конфлікту.

Аналіз поняття, структури та динамічних характеристик юридичного конфлікту. Сутність і природа юридичного конфлікту. Правові аспекти конфліктних відносин. Предмет і об’єкт юридичного конфлікту. Функції юридичного конфлікту.

Література: 21, 22, 23, 24, 25, 27, 29, 31, 37, 46, 48, 49, 50, 51.

Тема 3. Типологія та класифікація юридичних конфліктів.

Типологія юридичних конфліктів. Загальні принципи типології. Природа правової норми та особливості типології. Типологія за галузями права. Типологія за системою державних правозастосовчих або правоохоронних органів і установ.

Характеристика екологічних (еколого-правових), міжнародних (міжнародно-правових), державно-правових, адміністративно-правових, кримінальних та кримінально-процесуальних, трудових і сімейних конфліктів.

Юридичний конфлікт у державно-правовій сфері. Юридичні конфлікти між гілками влади та на парламентському рівні. Юридичний конфлікт у цивільно-правових відносинах. Юридичні конфлікти в господарських, комерційних та фінансових відносинах. Трудові конфлікти. Сімейні конфлікти. Екологічні конфлікти. Кримінальні конфлікти. Процесуальний конфлікт як система правовідносин. Виникнення та розвиток конфлікту залежно від позиції учасників процесу. Колізія захисту. Колізія обвинувача та потерпілого.

Література: 1, 12, 13, 22, 23, 24, 25, 27, 29, 31, 37, 46, 47, 49, 50, 51.

Тема 4. Механізми юридичного конфлікту.

Аналітика конфлікту. Визначення основних структурних елементів конфлікту. Поняття конфліктної ситуації. Сприйняття конфліктної ситуації. Соціальна напруга. Вплив соціальної напруги на поведінку. Напруга та соціальні протиріччя. Соціальна стратифікація та соціальна мобільність як передумови конфлікту. Мотивація конфліктів. Учасники юридичного конфлікту. Конфліктні інтереси. Позиція учасника юридичного конфлікту.

Динаміка юридичного конфлікту. Спрямованість розвитку юридичного конфлікту. Особливості механізму розвитку юридичного конфлікту. Стадії та фази юридичного конфлікту (В. М. Кудрявцев, А.Т. Ішмуратов). Динаміка нагромадження порушень. Латентна фаза. Демонстративна фаза. Агресивна фаза. Батальна фаза. Фінал юридичного конфлікту. Форми завершення юридичного конфлікту.

Література: 21, 22, 23, 24, 25, 27, 29, 31, 35, 46, 49, 50, 51.

Змістовний модуль 2.

Тема 5. Технології попередження юридичних конфліктів.

Проблеми попередження та вирішення конфліктів. Соціально-правові технології попередження конфліктів. Процес управління конфліктами, характеристика неформальних та формалізованих способів вирішення спорів.

Поняття превенції (профілактики, попередження) конфліктів. Прогнозування і профілактика конфліктів. Усунення причин конфліктів. Нормативні механізми попередження конфліктів.

Поняття технологій ефективного спілкування. Спілкування як основний елемент конфліктної взаємодії. Характеристика комунікативного, інтерактивного та перцептивного аспектів спілкування юриста в конфліктній ситуації. Психологічні умови ефективного публічного впливу. Правила та норми спілкування в умовах юридичного конфлікту. Невербальні засоби спілкування в конфліктній ситуації.

Література: 21, 22, 23, 24, 25, 27, 29, 31, 37, 46, 48, 49, 50, 51, 54.

Тема 6. Теорія і практика вирішення юридичних конфліктів.

Засоби і механізми розв'язання конфліктів. Управління конфліктною ситуацією. Розв'язання і регулювання конфлікту. Етапи процедури діагностики конфлікту. Форми розв'язання юридичних конфліктів.

Можливості застосування юридичних (міжнародно-правових, конституційних, судових, адміністративних) та квазіюридичних (неформальний арбітраж, медіація та ін.) процедур у розв'язанні правових конфліктів.

Психологічні засади раціональної поведінки юриста в конфліктних ситуаціях. Індивідуально-психологічні особливості поведінки під час конфлікту. Основні моделі та стилі поведінки в конфліктних ситуаціях, соціально-психологічні механізми взаємодії сторін конфлікту.

Література: 21, 22, 23, 24, 25, 27, 29, 31, 37, 46, 48, 49, 50, 51.

Тема 7. Альтернативне розв'язання правових спорів.

Підходи альтернативного розв'язання спорів. Посередницький арбітраж. Третейський суд. Технології конфліктного медіаторингу. Принципи медіації. Неформальні процедури.

Психологія переговорного процесу з вирішення конфліктів. Моделі поведінки сторін, маніпулятивні технології у переговорному процесі. Технології стратегій і тактик у переговорному процесі.

Література: 10, 11, 13, 16, 17, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 28, 38, 45, 53, 54, 55, 56.

Тема 8. Міжнародні стандарти та зарубіжний досвід у сфері альтернативного вирішення спорів.

Міжнародний досвід розвитку відновного правосуддя. Європейські стандарти альтернативного вирішення спорів. Функціонування програм відновного правосуддя та статус медіатора. Сучасні тенденції правового регулювання альтернативних засобів вирішення спорів в системі захисту права.

Юридичні аспекти міжнародних конфліктів. Взаємодія міжнародних конфліктів та міжнародного права.

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 28, 33, 34, 39, 44, 52, 53, 55, 56.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни «Правова конфліктологія» (денна форма навчання)

	Кількість годин	
	Аудиторні години	Самостійна робота
Змістовий модуль 1.		
Тема 1. Правова конфліктологія як наука та навчальна дисципліна. Роль і місце правової конфліктології в системі юридичних наук.	2	10
Тема 2. Конфлікт як соціальний феномен. Особливості юридичного конфлікту.	4	15
Тема 3. Типологія та класифікація юридичних конфліктів.	4	15
Тема 4. Механізми юридичного конфлікту.	4	15
Змістовий модуль 2.		
Тема 5. Технології попередження юридичних конфліктів.	4	15
Тема 6. Теорія і практика вирішення юридичних конфліктів.	4	15
Тема 7. Альтернативне розв'язання правових спорів.	4	15
Тема 8. Міжнародні стандарти та зарубіжний досвід у сфері ADR	4	20
Разом	30	120

**Структура залікового кредиту з дисципліни «Правова конфліктологія»
(заочна форма навчання)**

	Кількість годин	
	Аудиторні години	Самостійна робота
Змістовий модуль 1.		
Тема 1. Правова конфліктологія як наука та навчальна дисципліна. Роль і місце правової конфліктології в системі юридичних наук.	2	17
Тема 2. Конфлікт як соціальний феномен. Особливості юридичного конфлікту.	2	17
Тема 3. Типологія та класифікація юридичних конфліктів.	1	17
Тема 4. Механізми юридичного конфлікту.	1	17
Змістовий модуль 2.		
Тема 5. Технології попередження юридичних конфліктів.	2	17
Тема 6. Теорія і практика вирішення юридичних конфліктів.	2	17
Тема 7. Альтернативне розв'язання правових спорів.	1	18
Тема 8. Міжнародні стандарти та зарубіжний досвід у сфері ADR	1	18
Разом	12	138

5. Самостійна робота

Під час вивчення дисципліни «Правова конфліктологія» здобувачі виконують самостійні завдання. Метою даних завдань є розвиток навиків самостійної творчості, а також кращого засвоєння теоретичного матеріалу.

У процесі підготовки самостійної роботи здобувач набуває вміння працювати із доктринальними джерелами, нормативною базою України та зарубіжних країн, робити обґрунтовані висновки, а також логічно викладати свої думки у власному науковому дослідженні. Виконання самостійної роботи сприяє поглибленому вивченню дисципліни «Правова конфліктологія». Завдання самостійної роботи студентів з дисципліни — засвоєння, закріплення та систематизація відповідних теоретичних знань, а також їх застосування при виконанні практичних завдань.

№ п/п	Тематика	К-сть годин денна форма	К-сть годин заочна форма
1.	Правові аспекти конфліктних відносин і предмет правової конфліктології.	6	7
2.	Конфлікт і право: парадигми взаємозв'язку.	6	7
3.	Поняття конфліктної ситуації. Неадекватно зрозумілий і удаваний конфлікти.	6	7
4.	Особливості динаміки юридичного конфлікту.	6	7
5.	Конфліктна поведінка: поняття, принципи, стратегії та тактики.	6	7
6.	Прогнозування та профілактика конфліктів. Усунення причин конфліктів.	6	7
7.	Способи та прийоми впливу на поведінку опонента.	6	7
8.	Підтримка співпраці. Інституалізація відносин.	6	7
9.	Форми і методи підвищення конфліктної компетентності юриста.	6	7
10.	Нормативні механізми попередження конфліктів.	6	7
11.	Природа і причини міжнаціональної конфліктності.	6	7
12.	Політика, економіка, культура та ідеологія у змісті міжнаціональних конфліктів.	6	7
13.	Роль законодавства в регулюванні шлюбно-сімейних відносин.	6	7
14.	Побутові конфлікти та особливості їх правового регулювання.	6	7
15.	Концепція "конфліктного слідства". Колізія захисту. Колізія обвинувача і потерпілого.	6	7
16.	Діагностика в ході розв'язання конфлікту.	6	7
17.	Стратегії виходу із конфлікту: моделі та стилі.	6	7
18.	Переговори як спосіб врегулювання правових спорів.	6	7
19.	Фасилітація як процес, його сутність, особливості.	6	7
20.	Примирення/човникова дипломатія.	6	5
Разом:		120	138

6. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Правова конфліктологія» використовуються

такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- командні проекти;
- реферати, есе;
- кейси;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- виступи на наукових заходах;
- залік.

7. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю з дисципліни «Правова конфліктологія»

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Правова конфліктологія» визначається за шкалою оцінювання:

За шкалою ТНЕУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	відмінно	A (відмінно)
85–89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна «Правова конфліктологія»

№	Найменування	Номер теми
1.	Комп'ютерні презентації з дисципліни «Правова конфліктологія»	1-8
2.	Кейсові завдання з дисципліни «Правова конфліктологія»	1-8
3.	Використання Інтернет-ресурсів: 1. www.rada.gov.ua – Офіційний сайт Верховної Ради України. 2. www.kmu.gov.ua – Офіційний сайт	1-8

	Кабінету Міністрів України. 3. www.minjust.gov.ua – Офіційний сайт Міністерства юстиції України. 4. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського.	
--	---	--

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Директива 2008/52/ЄС Європейського парламенту і Ради про деякі аспекти медіації у цивільних та комерційних справах. Міжнародний документ № 2008/52/ЄС від 21.05.2008 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_a95
3. Європейський кодекс поведінки медіаторів. URL: https://decisionlab.com.ua/DLfiles/European_Code_of_Conduct_for_Mediators_UA.pdf
4. Керівні принципи для кращого виконання наявних рекомендацій про медіацію в сімейних справах і медіацію в цивільних справах (Європейська комісія з питань ефективності правосуддя (ЄКЕП-СЕРЕЈ), Страсбург, 7 грудня 2007 р., СЕРЕЈ (2007) 14) // Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства, Київ, 2015. С. 472 – 480.
5. Керівні принципи для кращого виконання наявної Рекомендації про альтернативні методи розв'язання спорів між адміністративними органами і приватними сторонами (Європейська комісія з питань ефективності правосуддя (ЄКЕП-СЕРЕЈ) Страсбург, 7 грудня 2007 р., СЕРЕЈ (2007) 15) // Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства, Київ, 2015. С. 481 – 488.
6. Керівні принципи для кращого виконання наявної рекомендації про медіацію в кримінальних справах (Європейська комісія з питань ефективності правосуддя (ЄКЕП-СЕРЕЈ) Страсбург, 7 грудня 2007 р. – СЕРЕЈ (2007) 13) // Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства, Київ, 2015. С. 489 – 496.
7. Про міжнародну комерційну погоджувальну процедуру. Типовий закон Комісії Організації Об'єднаних Націй по праву міжнародної торгівлі. Міжнародний документ від 24.06.2002 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_117
8. Рекомендація R (81) 7 Комітету міністрів державам-членам стосовно шляхів полегшення доступу до правосуддя: Міжнародний документ Ради Європи від 14.05.1981 р. № R(81) 7 URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_133
9. Рекомендація № R (98) 1 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо медіації в сімейних справах (прийнята Комітетом Міністрів 21 січня 1998 р. на 616-ому засіданні заступників міністрів) URL: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1116317&Site=CM>
10. Висновок Комітету з питань правової політики та правосуддя від 02.09.2015р. щодо проекту Закону України «Про медіацію» від 27.03.2015 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=2480&skl=9.
11. Кодекс етики медіатора НАМУ, затверджений рішенням Загальних зборів ГО «Національна асоціація медіаторів України» від 07 грудня 2017 р. URL: <http://namu.com.ua/ua/info/mediators/ethical-code/>

12. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про медіацію» № 2706 від 28.12.2019. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67831
13. Про безоплатну правову допомогу. Закон України № 3460-VI від 02.06.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>
14. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Закон України від 18 березня 2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>
15. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги посередництва (медіації). Наказ Міністерства соціальної політики України №892 від 17.08.2016 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1243-16>
16. Про концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів. Указ Президента України від 10.05.2006 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361/2006>.
17. Про третейські суди. Закон України від 11.05.2004 р. №1701-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1701-15>
18. Альтернативні підходи до розв'язання конфліктів: теорія і практика застосування /уклад.: Н. Гайдук, І. Сенюта, О. Бік, Х. Терешко. Львів : ПАІС, 2007. 296 с.
19. Балух В. С. Нормативно-правові основи формування системи альтернативного вирішення спорів в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 4. С.162 – 168.
20. Біцай А. Участь адвоката в медіації: монографія. К. : Алерта, 2017. 260 с.
21. Бобровник С.В. Правовий компроміс і правовий конфлікт у національному законодавстві: деякі аспекти прояву. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2014. Випуск 1. С. 18 – 21.
22. Бобровник С.В. Правовий конфлікт: поняття, ознаки, природа та різновиди. *Вісник Академії правових наук України*. 2011. № 1(64). С. 26 – 33.
23. Бобровник, С. В. Структурна характеристика правового конфлікту. *Право України*. 2015. № 1. С. 93 – 98.
24. Будіянський М.Ф., Дмитрієва С.І., Дмитрієв А.О. *Правова конфліктологія*. Навчальний посібник. Одеса: Астропринт, 2005. 120 с.
25. Герасіна Л. М., Требін М. П., Воднік В. Д. та ін. *Конфліктологія : навч. посіб.* Харків : Право, 2012. 128 с.
26. *Вступ до альтернативного вирішення спорів : навч. посіб.* / Г. В. Анікіна, Ю.В.Білоусов, Н. Л. Бондаренко-Зелінська [та ін.] ; під ред. У. Хелльманна, Н.Л.Бондаренко-Зелінської. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2017. 234 с.
27. Ємельяненко Л.М., Петюх В.М., Торгова Л.В., Гриненко А.М. *Конфліктологія: Навч. посіб.* / За заг. Ред. В.М. Летюха, Л.В. Торгової. К.: КНЕУ, 2005. 315с.
28. Землянська В. В., Ільковець Л. Б., Сегедін В. Б. *Впровадження відновного правосуддя у кримінальне судочинство України : посібник*. Київ : Видавець Захаренко В. О., 2008. 168 с.

29. Іванов В.М. Юридична конфліктологія : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: МАУП, 2004. 224 с.
30. Клімова Г. Юридичний конфлікт: причини і сутність. *Вісник Академії правових наук України*. Х. : Право, 2002. № 1(28). С. 99 – 105.
31. Конфліктологія: [Підручник для студентів вищ. навч. закл. юрид. спец.] / Л. М. Герасіна, М.І.Панов, Н. П. Осіпова та ін.; За ред. професорів Л. М. Герасіної та М. І. Панова. Харків: Право, 2012. 256 с.
32. Красіловська З.В. Альтернативні способи вирішення спорів: класифікація, принципи, джерела. *Актуальні проблеми державного управління*. 2015. Випуск 1(60). С. 25 – 28.
33. Мазаракі Н. А. Медіація в Україні: теорія та практика: монографія. Київ : Інститут законодавства ВР України, 2018. 276 с.
34. Лєко Б., Чуйко Г. Медіація: підручник. Чернівці: Книги–ХХІ, 2014. 520 с.
35. Литвиненко О.І., Литвиненко Н.І. Аналіз сучасних підходів до вирішення проблем раннього попередження конфліктів. *Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони*. 2014. № 3. С. 96-101.
36. Мамедова А.І. Щодо способів розв'язання конфліктів у системі місцевого самоврядування. *Часопис Київського університету права*. 2013. №3. С. 195 – 198.
37. Медісон В. Правова конфліктологія та юридичний конфлікт у приватних правовідносинах. *Право України*. 2003. № 9. С. 39.
38. Медіація у професійній діяльності юриста : підручник / авт. кол.: Т. Білик, Р.Гаврилюк, І. Городиський [та ін.] ; за ред. Н. Крестовської, Л. Романадзе. Одеса : Екологія, 2019. 456 с.
39. Мотиль В.І. Стан та перспективи правового регулювання медіації в Україні. *Юридична Україна : Правовий часопис*. 2014. № 11. С. 46 – 52.
40. Нєстор Н. В. Запровадження медіації в кримінальному процесі України: проблеми теорії та практики: монографія. К.: Алерта, 2018. 182 с.
41. Переговори як засіб врегулювання спорів. URL: http://stud.com.ua/42155/pravo/peregovori_zasib_vregulyuvannya_sporiv
42. Переговори як універсальний метод розв'язання конфліктів. URL: http://pidruchniki.com/85366/psihologiya/peregovori_universalniy_metod_rozvyazannya_konfliktiv
43. Плаван О. «Примушування до миру» : досудове врегулювання спорів: «за» і «проти». *Юридичний вісник України*. 2015. № 21 (30 травня – 5 червня). С. 5.
44. Подковенко Т. О. Альтернативні способи вирішення спорів щодо захисту прав споживачів: загальні засади. Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід: [Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Тернопіль, ТНЕУ, 5–6 квітня 2019 р. Тернопіль, 2019. С. 49-51.
45. Подковенко Т. О. Альтернативні способи розв'язання спорів в механізмі захисту прав людини. Проблеми розбудови громадянського суспільства: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції 18 жовтня 2017р. Тернопіль, 2017. С.7-11.
46. Подковенко Т. О. Інститут медіації: зарубіжний досвід та українські перспективи. *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Випуск 1. С. 26 – 31.
47. Подковенко Т. О. Медіація як один з альтернативних способів розв'язання юридичних конфліктів. *Держава і право : зб. наук. праць Інституту держави і*

права ім. В. М. Корецького. Секція юридичні і політичні науки. К., 2009. Вип. 45. С. 31-38.

48. Подковенко Т. О. Медіація: можливості у вирішенні юридичних конфліктів. Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід: [Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Тернопіль, ТНЕУ, 21 – 22 квітня 2017 р. Тернопіль, 2017. С.259-262.

49. Подковенко Т. О. Правова природа медіації. Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід: [Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Тернопіль, ТНЕУ, 21 – 22 квітня 2018 р. Тернопіль, 2018. С.59-61.

50. Подковенко Т. О. Роль медіації у розв'язанні юридичних конфліктів. *Актуальні проблеми правознавства* : наук. зб. ЮФ ТНЕУ. Тернопіль : Астон, 2012. Вип. 1 (2). С. 44-50.

51. Подковенко Т. Справедливість у системі цінностей права *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 4. С. 10-14.

52. Подковенко Т., Фігун Н. Інститут медіації у механізмі вирішення правових спорів: основні ідеї та принципи. *Актуальні проблеми правознавства*, 2017. №3. С.36-40.

53. Практичне застосування медіації: практично-методичний посібник викладача / укл.: В. Каневська, К. Наровська. Київ, 2016. URL: http://www.fair.org.ua/content/library_doc/Curriculum_Mediation_print.pdf

54. Примуш М.В. Конфліктологія. Навчальний посібник. К.: ВД. “Професіонал”, 2006. 288 с.

55. Свиридчук Н.П. Класифікація конфліктів у професійній діяльності юриста. *Держава і право*. 2009. Випуск 46. С. 40 – 46.

56. Свиридчук Н.П. Функції юридичного конфлікту. *Держава і право*. 2009. Випуск 45. С. 86 – 91.

57. Сенік О. М. Аналіз наукових підходів до розуміння природи правового конфлікту. *Підприємництво, господарство і право*. 2012/1. № 3. С. 103 – 106.

58. Словник термінів з правової конфліктології / За заг. ред. Панова М.І., Битяка Ю.П., Герасіної Л.М. Х.: Одиссей, 2006.

59. Соціальні конфлікти: генезис та механізм їх розв'язання. URL: http://pidruchniki.com/18800413/sotsiologiya/sotsialni_konflikti_genezis_mehanizm_rozvyazannya

60. Спектор О. М. Альтернативні способи вирішення цивільно-правових спорів: світовий досвід та перспективи застосування у правовій системі України: монографія. Київ: Фенікс, 2013. 160 с.

61. Тарнавська А.-Н. О. Становлення інституту медіації в умовах євроінтеграційних процесів України. *Публічне право*. 2015. № 1. С. 211 – 218.

62. Фішер Р., Юрі У., Петтон Ю. Шлях до Так. Як вести переговори, не здаючи позицій. Київ : Основи, 2016. 220 с.

63. Череватюк В.Б., Сірук К.Л. Медіативна процедура вирішення спорів: теоретичний і практичний аспект. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2015. № 2. С. 41 – 46.

64. Ясиновський І. Г. Проблеми впровадження та проведення медіації в Україні. *Актуальні проблеми політики*. 2015. Випуск 55. С. 260 – 267.

65. Яхно Т.П., Куревіна І.О. Конфліктологія та теорія переговорів. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 168 с.
66. Boulding K. Conflict and Defence: A General Theory. Harper Torchbooks, New York, 1963.
67. Khasan, Boris I. (2014) Modern Conflictology: Between Fear of Conflict and Love to Conflict. *Journal of Siberian Federal University. Humanities & Social Sciences* 4. №7. 562-565
68. Kaija Sandra. (2013) The Role of Legal Conflictology in the Training of Lawyers. URL: <http://dx.doi.org/10.17770/sie2013vol1.157>